

میزان استفاده و نیازهای آموزشی زنان همسر دار نسبت به روش پیشگیری فوری از بارداری

مرضیه ابراهیمی^۱ - مریم مسگرزاده^۲ - فاطمه مقدم تبریزی^۲

چکیده

زمینه و هدف: یکی از روشهای با اهمیت ولی فراموش شده در تنظیم خانواده روش پیشگیری فوری (اورژانس) می باشد. در آمریکا با استفاده از این روش، سالیانه از ۱/۷ میلیون مورد بارداری ناخواسته جلوگیری شده است. مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان استفاده و نیازهای آموزشی زنان همسر دار نسبت به روش پیشگیری فوری از بارداری انجام شد.

روش تحقیق: در این مطالعه توصیفی- مقطعی، ۹۲ نفر از زنان همسر دار مراجعه کننده به مرکز تخصصی زنان زایمان کوثر، وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، به صورت تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. این افراد در رده سنی ۱۵-۴۹ سال قرار داشتند. داده ها با استفاده از پرسشنامه (شامل دو قسمت مشخصات فردی و تعیین میزان آگاهی)، جمع آوری شدند؛ سپس با استفاده از نرم افزار SPSS و آمار توصیفی مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: ۴۱/۳٪ زنان مورد مطالعه شاغل بودند. ۳۱/۵٪ آنها نام روش پیشگیری فوری از بارداری را شنیده بودند و فقط ۸/۷٪ آنها سابقه استفاده از روش را داشتند. **نتیجه گیری:** در کشور ما که درصد حاملگیهای ناخواسته حدود ۲۵-۴۰٪ است، درصد زنانی که از این روش آگاهی دارند، بسیار پایین است (۶٪).

کلید واژه ها: پیشگیری فوری از بارداری؛ زنان همسر دار؛ نیازهای آموزشی

افتق دانش؛ مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی گناباد (دوره ۱۲؛ شماره ۱؛ بهار سال ۱۳۸۵)

دریافت: ۱۳۸۴/۴/۲۸ اصلاح نهایی: ۱۳۸۵/۷/۲۲ پذیرش: ۱۳۸۵/۸/۸

^۱ نویسنده مسؤول؛ عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

آدرس: ارومیه- خیابان بسیج- دانشکده پرستاری مامایی

تلفن: ۰۴۴۱-۲۲۲۵۵۲۲-۲۲۳۷۱۶۰-۰۴۴۱-۰۴۴۱ پست الکترونیکی: mebrahimi11@yahoo.com

^۲ عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

مقدمه

سالانه بیش از ۱۵۰ میلیون زن در دنیا باردار می‌شوند که از این رقم مورد ۶۰۰/۰۰۰ نفر در طی حاملگی، زایمان و سقطهای غیر قانونی جان خود را از دست می‌دهند. یک سوم تا یک چهارم مرگ و میرها ناشی از عوارض حاملگی به دلیل سقطهای عمدی ناشی از حاملگی ناخواسته می‌باشد. حدود یک‌سوم زنان در معرض بارداری ناخواسته می‌باشند (۱).

یکی از روشهای با اهمیت ولی فراموش شده در تنظیم خانواده، روش پیشگیری فوری (اورژانس) از بارداری می‌باشد. در آمریکا با استفاده از این روش، سالانه از ۱/۷ میلیون مورد بارداری ناخواسته جلوگیری شده و تعداد سقطهای القایی تا حدود ۴۰٪ کاهش یافته است. ۵۰٪-۶۰٪ از زنانی که سقط داشته‌اند، متقاضی استفاده از روش ضدبارداری فوری بوده‌اند (۲).

روش پیشگیری فوری، استفاده از یک دوز بالا از استروژن و یا قرصهای ضدبارداری است که در عرض ۷۲ ساعت پس از یک نزدیکی محافظت‌نشده مورد استفاده قرار می‌گیرد. اسامی دیگر آن شامل قرص صبح روز بعد و روش پیشگیری بعد از نزدیکی می‌باشد. از این روش در موارد زیر استفاده می‌شود:

عدم استفاده از روشهای پیشگیری با وجود ارتباط جنسی، در صورت پاره شدن و خارج شدن کاندوم، جابه‌جایی دیافراگم، گذشتن ماهها از زمان تزریق آمپول دپوپرورا و نیز در موارد سوء استفاده‌های جنسی (۳).

میزان کارایی آن به نوع روش استفاده شده، بستگی دارد؛ بالاترین میزان موفقیت (۹۷٪-۹۸٪)، استفاده از قرصهای با دوز بالای پروژسترون می‌باشد که عوارض گوارشی استفاده از آن نیز کم می‌باشد (۲).

با توجه به اثرات شدید حاملگیهای ناخواسته در تمامی ابعاد جامعه، خانواده، بهداشت و سلامت مادر و کودک و توجه به این نکته که استفاده از روش پیشگیری فوری می‌تواند میزان قابل توجهی از حاملگیهای ناخواسته را کاهش دهد، مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان استفاده و نیازهای آموزشی زنان همسر دار نسبت به روش پیشگیری فوری از بارداری انجام شد.

روش تحقیق

در این مطالعه توصیفی- مقطعی (بهار ۱۳۸۲)، ۹۲ نفر از زنان همسر دار مراجعه‌کننده به مرکز تخصصی زنان زایمان کوثر، وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، به صورت تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. این افراد در رده سنی ۱۵-۴۹ سال قرار داشتند. زنانی که در روزهای زوج و با شماره زوج به مرکز مراجعه کرده بودند، وارد مطالعه شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که در دو قسمت زیر طراحی شده بود:

قسمت اول شامل مشخصات فردی و قسمت دوم شامل تعیین نیازهای آموزشی که در چهار حیطه زیر مورد بررسی قرار گرفت:

شناخت روش، موارد استفاده از روش، نحوه استفاده از روش، عوارض و همچنین سابقه استفاده از روش نیز مورد سؤال قرار گرفت.

پرسشنامه به روش مصاحبه تکمیل شد. پس از امتیازبندی در هر حیطه (بین ۰-۲۰)، سطح آموزشی نیاز بالا با آگاهی کم نیاز متوسط با آگاهی متوسط و نیاز پایین با آگاهی بالا در نظر گرفته شد.

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

یافته‌های حاصل از پژوهش در قسمت مشخصات فردی شامل موارد زیر بود:

سن بیشتر افراد (۳۸/۰۴٪) بین ۳۱-۴۰ سال بود. بیشتر زنان (۵۷/۶٪) قبل از ۲۰ سالگی ازدواج کرده بودند؛ ۵۸/۷٪ آنان خانه‌دار بودند. ۳۸/۰۴٪ آنان بی‌سواد یا دارای تحصیلات ابتدایی و ۲۹/۳٪ دارای تحصیلات دانشگاهی بودند؛ تعداد فرزندان در بیشتر افراد مورد بررسی (۴۳/۵٪) بین ۰-۱ بود.

نکته مهم این که در ۴۱/۳٪ موارد، زنان مورد پژوهش، سابقه سقط داشتند.

بیشترین افراد (۱۶/۳٪) اطلاعات خود را از طریق کتاب،

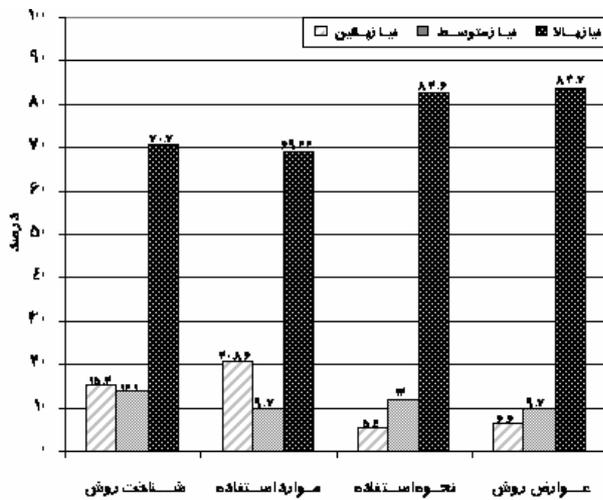
دوستان مهمترین منبع کسب اطلاعات بودند (۷). در مطالعه حاضر مهمترین منابع کسب اطلاعات کتاب، مجله و روزنامه بود (۱۶/۳).

نتایج مطالعه‌ای که در اصفهان جهت بررسی دانش و عملکرد کارکنان بهداشتی نسبت به روش پیشگیری فوری انجام شد، پایین بودن سطح دانش و عملکرد تایید شده است (۸).

نتیجه گیری

به نظر می رسد مانع اصلی جهت دسترسی و استفاده از روش پیشگیری فوری، کمبود اطلاعات و آگاهی نسبت به این روش در پزشکان، کارکنان بهداشتی و زنان مصرف کننده می باشد (۱۰،۹)؛ بنابراین پیشنهاد می شود دستورالعمل های مبسوط در زمینه نحوه کاربرد، عوارض، راههای برخورد با عوارض و شرایط تجویز این روش تدوین و در اختیار تمامی زنان واجد شرایط از جمله مصرفندگان کاندوم قرار گیرد.

همچنین در زمینه عدم تمایل و موانع تجویز و مشکلات اجرایی این روش تحقیقات بیشتری انجام گیرد.

نمودار ۱- نیازهای آموزشی در حیطه های مختلف

مجله و روزنامه کسب کرده بودند. پزشک، ماما، کارکنان بهداشتی و درمانی در ۷/۶٪ موارد، منبع کسب اطلاعات بودند.

یافته های حاصل از پژوهش در مورد وضعیت نیازهای آموزشی زنان در حیطه شناخت روش نشان داد که بیشترین فراوانی مربوط به نیاز آموزشی بالا (۷۰/۷٪) بوده است. در سایر حیطه های آموزشی شامل موارد استفاده از روش، نحوه استفاده و عوارض روش نیز نیاز آموزشی بالا به ترتیب ۶۹/۴۴٪، ۸۲/۶٪ و ۸۳/۷٪ بوده است.

در همه حیطه ها نیاز آموزشی بالا و میزان اطلاعات پایین بود (نمودار ۱).

تنها ۸/۷٪ از زنان سابقه استفاده از روش را داشته اند که تمامی موارد نیز موفقیت آمیز بوده است.

بحث

یافته های پژوهش نشان می دهد که بیشترین نمره فراوانی در زمینه شناخت روش مربوط به آموزشی بالا با ۷۰/۷٪ می باشد. در یک مطالعه در آرژانتین از هر ۱۰ نفر افراد بالغ ۶ نفر نام روش پیشگیری فوری را شنیده بودند اما فقط ۳٪ از آنان سابقه استفاده از آن را گزارش کرده بودند (۴).

همچنین در مطالعه دیگری در آمریکا ۶۶٪ زنان و ۵۱٪ مردان ۱۸-۴۴ سال نام این روش را شنیده بودند (۵).

در مطالعه حاضر ۱۵/۲٪ زنان نسبت به روش شناخت داشتند؛ در حالی که در یک مطالعه انجام شده ۳۰٪ نوجوانان که تجربه جنسی داشتند، نسبت به روش شناخت داشته اند (۶).

از نظر عوارض روش در مطالعه حاضر ۸۳/۷٪ از زنان به آموزش در سطح بالا نیاز داشتند.

در مطالعه Henry در آرژانتین، ۳۵٪ اظهار کردند که روش پیشگیری فوری عوارض جدی دارد (۴).

در مطالعه Cohall و همکاران بر روی ۷۶۲ زن سوئدی،

منابع:

- 1- Cuningham F, Gary C Williams obstetrics. 21st ed. St.Louis: Mosby; 2005.
- 2- Speroff LG, Kase R, Nathan G. Clinical gynecologic endocrinology. 7th ed. Lippincott: Williams & Wilkins; 2005.
- 3- Janthan SB. Novak's gynecology. 14th ed. Lippincott: Williams & Wilkins; 2002.

- 4- Henry J. Are we making process with emergency contraception? *Jam Med Womens Assoc.* 1998; 53 (5suppl 2): 242-46.
- 5- Loewy MA. Many misinformed about morning after pill. *Reuters Health Information.* Thursday, June 5, 2003.
- 6- Tyden T, Wetterholm M, Odland V. Emergency contraception: the user profile. *Adv Contracept.* 1998; 14 (4): 171-78.
- 7- Cohall AT, Dickerson D, Vaughan R, Cohall R. Inner-city adolescents' awareness of emergency contraception. *J Am Med Womens Assoc.* 1998; 53 (5 Suppl 2): 258-61.
- ۸- فتحی‌زاده ن، فهامی ف. دانش و عملکرد کارکنان در مورد روشهای اورژانسی پیشگیری از بارداری. مجله تحقیقات پرستاری و مامایی. ۱۳۸۲؛ (۲۰): ۳۲-۳۵.
- 9- Syahlul EE, Amir LH. Do Indonesian medical practitioners approve the availability of emergency contraception over-the-counter? A survey of general practitioners and obstetricians. *Jakarta BMC Womens Health.* 2005; 5 (5): 3.
- 10- Soon JA, Levine M, Osmond BL, Ensom MH, Fielding DW. Effects of making emergency contraception available without a physician's prescription: a population-based study. *CMAJ.* 2005; 172 (7): 878-83.

Title: Assess the rate of using and educational needs for the 15-49 married women- about the method of EC (emergency post coital contraception)

Authors: M. Ebrahimi¹, M. Mesgarzadeh², F. Moghadam Tabrizi²

Abstract

Background and Aim: One of important but forgotten methods in family Planning is EC. In America with using this method they could prevent of 1.7 unwanted pregnancy and the number of induced abortion decreased about 40% in year. In these studied 50-60 present of women who had abortion they had indication to use EC. Most of them don't have any knowledge about this method. Favorable opinion about this method needs to warn and create usable circumstances. Knowledge of women about this method is very important therefore this study designed.

Materials and Methods: In a descriptive study 92 married women between 15-49 years old client to Uremia expert central Kousar assessed. The method of collection information was a question sheet that it had 2 parts demographic and qualification arranged in the rate of knowledge.

Results: Analysis and assimilation of information shows that 41.3% of partners in this design was occupied 31.5% of them was heard the name of E.C. Only 8.7% of units that they were researched on had previous record using of method EC.

Conclusion: Unfortunately the rate of unwanted pregnancy in IRAN is very high (about 25%-40%). The percentage of women who has knowledge about this method is very low (9%). In our country there isn't any information and statistical about E.C. In a study in Sweden on 762 demanded women about this method the commonest reason of demanding was tearing of condom.

Key Words: Emergency contraceptive method; Married women; Educational needs

¹ Corresponding Author; Instructor, Faculty of Nursing and Midwifery, Uremia University of Medical Sciences. Uremia, Iran. mebrahimi11@yahoo.com

² Instructor, Faculty of Nursing and Midwifery, Uremia University of Medical Sciences. Uremia, Iran.